

Procedowanie wyboru recenzentów w postępowaniu doktorskim i habilitacyjnym

Recenzenci w postępowaniach o awans naukowy są ekspertami z zakresu osiągnięć naukowych przedłożonych do oceny w danym postępowaniu o awans naukowy, ich opinie należy uznać za wyraz osobistej oceny, o charakterze kwalifikacyjnym. Nie ulega przy tym wątpliwości, że opinie te stanowią dowód w rozpatrywanej sprawie. Nie są one natomiast dokumentem urzędowym w rozumieniu obowiązujących przepisów. Recenzenci nie są funkcjonariuszami publicznymi w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny. Nie powinni oni ponosić odpowiedzialności jak funkcjonariusze publiczni, ale także nie powinna im przysługiwać ochrona przewidziana dla funkcjonariuszy publicznych.

Przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce precyzyjnie określają rolę, jaką przypisuje się recenzentom w postępowaniach o awans naukowy. Należy podkreślić, że – w zależności od danego postępowania – rola ta będzie kształtowała się nieco odmiennie. Można natomiast wyróżnić pewne cechy wspólne, niezależne od rodzaju postępowania i trybu, które będą odnosiły się do roli recenzentów. Należą do nich:

- obiektywność;
- rzetelność;
- dokonywanie oceny zgodnie z najlepszą posiadaną wiedzą;
- poufność.

Na tej podstawie możliwe jest określenie dobrych praktyk, które związane są z pełnieniem roli recenzenta:

1. Recenzent nie powinien podejmować się zadania związanego z oceną wniosku lub sprawy, gdy wykracza on poza zakres jego naukowego doświadczenia i kompetencji.
2. Recenzent biorący udział w ocenie wniosku lub sprawy powinien odmówić udziału w procesie jego oceniania, gdy występuje konflikt interesów pomiędzy nim a stroną postępowania, w szczególności:
 - recenzent jest współautorem prac naukowych strony postępowania;
 - recenzent uczestniczył lub uczestniczy wspólnie ze stroną postępowania w zespołach badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych. Komisja Nauki przy Radzie Dyscypliny Nauki

Biologiczne SGGW wskazuje, aby w postępowaniach doktorskich zalecenie to dotyczyło ostatnich 5 lat;

- recenzent prowadził lub prowadzi wspólnie ze stroną postępowania prace naukowe w instytucjach naukowych. Komisja Nauki przy Radzie Dyscypliny Nauki Biologiczne wskazuje, aby w postępowaniach doktorskich zalecenie to dotyczyło ostatnich 5 lat;
- między recenzentem a stroną postępowania zachodzi stosunek nadrzędności służbowej;
- występują inne okoliczności określone w szczególności w art. 24 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego.

Stanowisko Rady Doskonałości Naukowej:

Do osób pełniących funkcje recenzentów rozprawy doktorskiej odpowiednie zastosowanie znajduje art. 24 § 3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2000), zgodnie z którym bezpośredni przełożony pracownika jest obowiązany na jego żądanie lub na żądanie strony albo z urzędu wyłączyć go od udziału w postępowaniu, jeżeli zostanie uprawdopodobnione istnienie okoliczności niewymienionych w § 1, które mogą wywołać wątpliwość co do bezstronności pracownika.

Ocena, czy zachodzi przesłanka, o której mowa w przytoczonym przepisie, winna być każdorazowo dokonywana w danej i indywidualnej sprawie. Jednocześnie relacje zachodzące między recenzentem a promotorem rozprawy doktorskiej polegające na prowadzeniu wspólnej działalności naukowej, w tym publikacyjnej, a także relacje zawodowo-biznesowe, mogą być pochytywane jako zaistnienie okoliczności mogących uprawdopodobnić istnienie okoliczności mogących wywołać wątpliwość co do bezstronności recenzenta.

Artur Woźniak z RDN (17 marca 2023)

Warunki stawiane recenzji

1. Recenzje powinny być kompletne, rzetelne, dokładne i obiektywne, a oceny odpowiednio uzasadnione. Nieuzasadnione recenzje pozytywne należy uznać za równie niewłaściwe, jak i nieuzasadnione recenzje negatywne.
2. Recenzenci powinni zachowywać swoje opinie w poufności w stosunku do strony postępowania oraz podmiotów nieuczestniczących w danym postępowaniu o awans naukowy do czasu zakończenia tego postępowania.
3. Recenzent nie powinien pozostawać ze stroną postępowania w takim stosunku prawnym, aby wynik sprawy mógł mieć wpływ na jego prawa lub obowiązki.

4. Recenzent nie powinien także oceniać swego małżonka oraz krewnych i powinowatych do drugiego stopnia, osoby związanej z nim z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli, a także jeżeli wypowiadał się już w danej sprawie w ramach innego postępowania.

Ustawodawca nie wymaga przy tym bezwzględnie, by recenzent formalnie reprezentował dziedzinę lub dyscyplinę, w której dana osoba ubiega się o nadanie stopnia doktora. Dobór recenzentów winien być jednak niewątpliwie determinowany wiedzą osób mających pełnić tę funkcję, w tym poświadczoną poprzez dorobek naukowy w zakresie tematyki rozprawy doktorskiej. Innymi słowy, kryterium merytorycznego doboru recenzentów pozostaje najważniejszym czynnikiem, który winien być brany pod uwagę przez właściwe organy podmiotów doktoryzujących.

Tryb powołania recenzentów, stosownie do art. 192 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, jest określany autonomicznie przez podmioty doktoryzujące. Czynności te powinny przebiegać jednak w sposób zapewniający prawidłowe wypełnienie roli recenzentów. Niepożądane w tym jest wskazywanie kandydatów na recenzentów przez osobę ubiegającą się o nadanie stopnia doktora lub promotora rozprawy doktorskiej.

Opinia dotycząca danej rozprawy doktorskiej powinna zawierać następujące elementy:

1. Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora w określonej dyscyplinie albo dyscyplinach;
2. Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej przez osobę ubiegającą się o nadanie stopnia doktora;
3. Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej albo oryginalne dokonanie artystyczne.

Tym samym, w istocie recenzja rozprawy doktorskiej winna sprowadzać się do trzech wskazanych elementów. Brak jest podstaw, by recenzenci wyrażali w swych recenzjach opinie odnoszące się do innych kwestii niż te, które zostały przedstawione, a które to wynikają z przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Jednocześnie należy mieć na uwadze, że pozytywna recenzja musi być wynikiem pozytywnej oceny wszystkich poruszonych zagadnień, które podlegają ocenie recenzenta. Tym samym, opinia, która odnosi się do innych elementów niż wskazane, może budzić wątpliwości odnośnie do jej prawidłowości. Podobnie opinia, która zawiera ostatecznie pozytywną konkluzję, mimo braku jednoznacznie pozytywnej oceny wszystkich trzech elementów.

4. Recenzja powinna kończyć się jasno wyrażoną, **jednoznaczną konkluzją (pozytywną albo negatywną)**. Konkluzja recenzji winna znajdować jednoznaczne uzasadnienie wyrażone w treści recenzji.
5. Recenzja pracy powinna być dokonana według poniższych zasad:
 5. 1. Przedstawienie podstawowych danych o kandydacie, w tym:
 - data uzyskania tytułu magistra oraz nazwa jednostki organizacyjnej, w której tytuł ten był nadany;
 - informacja, czy kandydat ubiegał się uprzednio o nadanie stopnia doktora, w tym – o ile wynika to z dokumentacji sprawy – informacja o przebiegu i zakończeniu wcześniejszego postępowania;
 - przebieg pracy naukowo-zawodowej (miejsce pracy, zajmowane stanowiska);
 5. 2. Przedstawienie informacji o ocenianej rozprawie doktorskiej, w tym:
 - tytułu rozprawy doktorskiej stanowiącej podstawę ubiegania się w aktualnym postępowaniu o nadanie stopnia doktora;
 - ocena układu rozprawy doktorskiej, w tym informacje o jej poszczególnych częściach składowych;
 - ocena zastosowanego piśmiennictwa w ramach rozprawy doktorskiej;
 - wskazanie oraz ocena celu pracy kandydata;
 - wskazanie oraz ocena zastosowanych metod badawczych;
 - ocena części rozprawy doktorskiej dotyczącej omówienia wyników badań;
 - informacje dotyczące praktycznego zastosowania uzyskanych wyników badań;
 - informacja o ewentualnych nieprawidłowościach, które pojawiły się w ocenianej rozprawie doktorskiej;
 - ocena, czy rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego;
 - ocena, czy rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie albo dyscyplinach oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej.

**Zasady procedowania wyboru recenzentów w postępowaniach doktorskich
w Dyscyplinie Nauki Biologiczne**

Rada Dyscypliny Nauki Biologiczne

1. Promotorzy i promotorzy pomocniczy nie uczestniczą w obradach Rady Dyscypliny w punkcie dotyczącym procedowania postępowania nadania stopnia doktora osobie wobec której pełnią oni ww. funkcje.
2. Wniosek doktoranta powinien wpłynąć do Sekretariatu co najmniej 2 tygodnie przed przewidywanym terminem Rady Dyscypliny. Wnioski wpływające do Rady Dyscypliny w terminie krótszym niż 2 tygodnie przed planowanym posiedzeniem Rady mogą być rozpatrywane na kolejnym posiedzeniu Rady Dyscypliny.
3. Przewodniczący Rady Dyscypliny informuje Członków Rady Dyscypliny o wpłynięciu rozprawy doktorskiej i terminie posiedzenia Komisji Nauki. Członkowie Rady Dyscypliny otrzymują streszczenie pracy doktorskiej w j. polskim. Każdy z Członków Rady Dyscypliny zgłasza do odpowiedniej grupy roboczej Komisji Nauki Kandydatury na recenzentów w danym postępowaniu. Zgłoszenia należy dokonać nie później niż 4 dni przed planowanym posiedzeniem Komisji Nauki.
4. Dokumentacja postępowania jest udostępniana do wglądu w formie papierowej w Biurze Dyrektora Instytutu Biologii w godzinach pracy pracowników administracyjnych.
5. Przewodniczący Rady Dyscypliny przedstawia kandydatów na recenzentów w danym postępowaniu na Radzie Dyscypliny.
6. Rada Dyscypliny w głosowaniu tajnym opiniuje kandydatury recenzentów w danym postępowaniu i powołuje wskazane osoby na recenzentów w drodze uchwały.

Komisja Nauki

1. Promotorzy i promotorzy pomocniczy nie uczestniczą w pracy Komisji Nauki w punkcie dotyczącym procedowania postępowania nadania stopnia doktora osobie, wobec której pełnią oni ww. funkcje.
2. Powołanie 3 grup roboczych w ramach Komisji Nauki, które zgłaszają kandydatów na recenzentów w prowadzonych postępowaniach doktorskich. Grupa Robocza Komisji Nauki odpowiada za weryfikację merytoryczną kandydatów na recenzentów

i weryfikację możliwości istnienia konfliktu interesów pomiędzy stronami postępowania.

3. Grupa robocza Komisji Nauki wybiera z nadesłanych propozycji recenzentów (w liczbie co najmniej o 1 większej od liczby wymaganych w postępowaniu recenzentów) i zgłasza Przewodniczącemu Komisji Nauki kandydatury wraz z krótkimi notkami biograficznymi.
4. Komisja Nauki na posiedzeniu, tworzy listę rankingową kandydatów na recenzentów na podstawie której wybiera recenzentów z puli kandydatów wskazanej przez Grupę Roboczą. Wyłonione kandydatury wraz z notkami biograficznymi są przedstawiane Radzie Dyscypliny. Kandydat z listy przedstawionej przez Komisję Nauki lecz nie wskazany do opiniowania na Radzie Dyscypliny może być zgłoszony jako recenzent w danym postępowaniu w razie trudności z wyborem recenzentów z przedstawionych do opiniowania kandydatur.

Zasady procedowania wyboru recenzentów w postępowaniach habilitacyjnych w Dyscyplinie Nauki Biologiczne

Rada Dyscypliny Nauki Biologiczne

1. Habilitant nie uczestniczy w obradach Rady Dyscypliny w punkcie dotyczącym procedowania postępowania nadania mu stopnia doktora habilitowanego.
2. Przewodniczący Rady Dyscypliny informuje Członków Rady Dyscypliny o wpłynięciu pisma z Rady Doskonałości Naukowej (RDN), w którym podani są wskazani przez RDN członkowie danej komisji habilitacyjnej i w którym RDN zobowiązuje Radę Dyscypliny do wyboru pozostałych członków Komisji habilitacyjnej: recenzenta, członka i sekretarza. Członkowie Rady Dyscypliny otrzymują streszczenie pracy habilitacyjnej w j. polskim. Przewodniczący informuje o terminie posiedzenia Komisji Nauki w tej sprawie. Każdy z Członków Rady Dyscypliny zgłasza do odpowiedniej grupy roboczej Komisji Nauki kandydatury na recenzenta, członka komisji i sekretarza w danym postępowaniu habilitacyjnym. Zgłoszenia należy dokonać nie później niż 4 dni przed planowanym posiedzeniem Komisji Nauki.

3. Dokumentacja postępowania habilitacyjnego jest udostępniana do wglądu w formie papierowej w Sekretariacie Instytutu Biologii w godzinach pracy pracowników administracyjnych.
4. Przewodniczący Rady Dyscypliny przedstawia kandydatów na członków komisji (recenzent, sekretarz, członek) w danym postępowaniu habilitacyjnym na Radzie Dyscypliny.
5. Rada Dyscypliny w głosowaniu tajnym opiniuje kandydatury członków komisji (recenzent, sekretarz, członek) w danym postępowaniu habilitacyjnym i powołuje wskazane osoby na członków komisji w drodze uchwały.

Komisja Nauki

1. Członkowie powołanych 3 grup roboczych w ramach Komisji Nauki przyjmują kandydatury członków komisji habilitacyjnej zgłaszane przez członków Rady Dyscypliny, a następnie zgłaszają kandydatów na członków komisji w prowadzonych postępowaniach habilitacyjnych. Grupa Robocza Komisji Nauki odpowiada za weryfikację merytoryczną kandydatów na członków komisji i weryfikację możliwości istnienia konfliktu interesów pomiędzy stronami postępowania.
2. Grupa robocza Komisji Nauki wybiera z otrzymanych propozycji sekretarza i członka oraz kandydatów na recenzenta (w licznie 2-krotności wymaganych w postępowaniu recenzentów) i zgłasza Przewodniczącemu Komisji Nauki kandydatury wraz z krótkimi notkami biograficznymi.
3. Komisja Nauki na posiedzeniu wybiera recenzenta z puli kandydatów wskazanej przez Grupę Roboczą i opiniuje kandydatury na członka i sekretarza komisji habilitacyjnej. Wyłonione kandydatury wraz z notkami biograficznymi są przedstawiane Radzie Dyscypliny. Kandydat na recenzenta z listy przedstawionej przez Komisję Nauki lecz nie wskazany do opiniowania na Radzie Dyscypliny może być zgłoszony jako recenzent w danym postępowaniu w razie trudności z wyborem recenzenta.